

789—790. Plaat LXXV. 1789.

Gegoten broodloodjes van Amsterdam. 1789.

Voorzijde. Het wapen van Amsterdam met of zonder 3 — P(ond) en 6 — P(ond) daar nevens in gestempeld.

Keerzijde.

R(OGGE) B(ROOD)
12 Ⓔ (pond) (1)
1789

De winter van 1788—1789 was buitengewoon streng. Reeds op 24 November een aanvang genomen hebbende, herhaalde hij zich met dubbele kracht in December en bleef de harde vorst aanhouden tot half Januari (2). Ook buitenslands deed zich de koude ernstig gevoelen, zoodat er in vele streken misgewas ontstond (3), wat natuurlijk den prijs der granen rijzen deed. De tarwe, nog in 't laatst van 1788 voor 180 goudgulden per last gekocht, gold in 1789 370 goudgulden (4). De Pruisische rogge klom van 122—126 gg., die zij in Januari 1789 gold, in Juni tot 152—166 gg. en later nog hooger (5). Aan deze duurte der rogge waren de looden broodpenningen, hierboven beschreven, hun oorsprong verschuldigd. Wij hebben gemeend, die even min onvermeld te mogen laten, als G. VAN LOON die, welke hij op het jaar 1698 (6) bespreekt; immers hoe onaanzienlijk ook, als herinneringen aan den nood van 1789 hebben zij een algemeen historisch belang, wat met menigen gouden of zilveren penning geenszins het geval is.

De bestemming dier loodjes wordt aangewezen in de navolgende publikatie van Burgemeesteren, onder dagteekening van 26 Juni 1789 (7).

»Alzo de steeds aanhoudende hooge pryzen der Graanen oorzaak zyn, dat de Bakkers niet-tegenstaande het soulaas hun door Burgemeesteren goedgegunstighk toegestaan, niet dan met schade volgens de laatste zetting het Brood kunnen leveren en Gecommitteerden van de zetting dus genoodzaakt zyn geweest, heden een nieuwe zetting te doen, zo hebben Heeren Burgemeesteren, om te gemoet te komen aan zodanigen der goede gemeente, die zulks zullen verlangen, goedgevonden en verstaan, de Regenten van de Oude en Nieuwe zyds Huiszittenhuizen te auctoriseren om aan allen, die zich aan Regenten voornoemd zullen adresseeren, uit te reiken zekere lootjes tot zoo veel Roggenbrooden van twaalf ponden, die elk op veertien stuivers gezet zyn, als hy voor zyn huisgezin dien week noodig heeft, op vertooning van welken, de Bakkers hun zullen gerieven met al zulke Roggenbrooden tegen dertien stuivers het stuk, waarvoor gemelde Bakkers door de stad schadeloos zullen worden gesteld” enz.

(1) Zie *Ned. Mercurius*, Deel LXVII. bl. 15: waaruit men ook kan opmaken, dat er drie soorten waren, eene zonder ingestempelde cijfers 3 of 6 en letter P, voor 12 Ⓔ Roggebrood, de beide andere (onder n°. 789 en 790 afgebeeld), voor 3 en 6 pond bestemd. Ook waren er gedrukte kaartjes, waar boven het stadswapen op gedrukt was, van onderen op een lint, de plaats waar de brooden konden worden afgehaald, zijnde het

O U D E Z I J D S B U I T E N H U I S .
O (V O E) Z (I J D S)
met de hoeveelheid   6 P   of   3 P
ROGGENBROOD   ROGGENBROOD
en het jaartal   A^o 1790   A^o 1790

(2) *Vad. Hist. Verr.*, XLVII. bl. 193—195; *Alg. K. en Letterb.*, 1789, I. bl. 202, II. bl. 6; *Ned. Merc.*, LXVI. bl. 4—8; *Ned. Jaarb.*, 1789, bl. 109.

(3) De eenzijdige schrijver der *Vad. Hist. Verr.*, t. a. p., bl. 178, ontkent dat er misgewas of zelfs dat er gebrek aan gewas zou bestaan hebben en schrijft het verhoogen der prijzen toe aan een plan om Frankrijk in de deerlijkste verlegenheid te storten (!) door gebrek aan die behoefte des levens, 't welk zich in dat Rijk reeds onder eene schrikbarende gedaante velerwegen deed zien." De publikatie der Staten van Holland in Julij spreekt van een zamenloop van onstandigheden." t. a. p., bl. 179.

(4) T. a. p., bl. 178.

(5) Zie den *Ned. Merc.*, Deel LXVI. 1789, bl. 18, 51, 83, 110, 132, 172, 198 en 220; en Deel LXVII. 1790, bl. 18, 50, 82, 101, 134, 168, 193, 197, 217. Over de prijzen te Dantzig, *ald.*, 1789, bl. 220. Over de duurte en notification deswegens, *Vad. Hist. Verr.*, XLVII. bl. 177—193; *Ned. Jaarb.*, 1789, bl. 532, 762, 784 en 928.

(6) De *Ned. Merc.*, LXVII. bl. 15, gewaagt van 1698 en 1699, toen 't eene jaar ronde en 't andere vierkante loodjes, zoo als VAN LOON die Deel IV. bl. 228, beschrijft, werden uitgegeven.

(7) *Ned. Jaarb.*, 1789, bl. 763.